

“תשועת עולמים” – גיליון מספר 3, פרשת בלק

גיליון דברי תורה עמוקים לפרשיות השבוע על הגאולה הנצחית שאנחנו נמצאים בה בדורנו, בדרכם של רבותנו הגאונים, חכמי צפון אפריקה וספרד בדור האחרון ובראשם מרן הראשל"צ הרב בן-ציון מאיר חי עזיאל זצוקללה"ה מאת : הגאון הרב משה אלחרר שליט"א, רבה של העיר שלומי ת"ו

-דבר תורה לפרשת בלק תשפ"ג-

-הפטרת פרשת בלק-

הנהגת הייחוד, הכתר, של בורא עולם שמתחילה להופיע בדורנו

בהמשך לסדרת הלימוד הפטרות בשנה האחרונה, כדאי לציין ולהדגיש שבכל הפטרה אנחנו מנסים למצוא את הפסוק המרכזי או הפסוקים המרכזיים השופכים אור על כל מהלך הפטרה והקשר שלה אל הפרשה.

בהפטרנו למרבה ההפתעה דווקא פסוק שנראה חבוי וצדדי באמצע הפטרה הוא הוא המפתח המרכזי :

“וְעֵשִׂיתִי בְּאֵף וּבְחֶמָה נֶקֶם אֶת הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא שָׁמְעוּ” (מיכה פרק ה' פסוק יד).

ולמרות שבמדינת ישראל צבא ההגנה לישראל - צה"ל - צריך לנקום ולייצר הרתעה מול האויבים שמבפנים ומבחוץ, צריך תמיד לזכור, שיש כאן הבטחה אלוהית שכל מהלך ההיסטוריה של רדיפת הגויים את ישראל מאז חורבן בית המקדש בראשון מעל 2300 שנה, הכל השתנה והכל ימשיך להשתנות לטובה ולברכה.

יש לכך משמעויות מרחיקות לכת אך נתחיל בהקשר לפרשה.

פרשת השבוע הינה המופלאה ביותר מכל הפרשות שבספר-התורה, בברכות המיוחדות שבה מפי נביא הגויים- בלעם הרשע.

ולא פחות ממנה, הפטרת השבת מספר מיכה הנביא שהוא תלמידו של ישעיהו הנביא שבמילים קצרות מאוד אנחנו מבינים שרק בדורנו- דור המלכות החמישית הנצחית ודור הגאולה השלישית של העולם שלעולם אין אחריה חורבן כדבריו הנפלאים של גדול הראשונים לציון בכל הדורות הרב בן-ציון מאיר-חי עזיאל זצ"ל, רק בדורנו הברכות מתחילות להתגשם בפועל.

בספר מיכה בהפטרה ישנו ציווי מיוחד:

“עַמִּי זָכַר נָא מָה יַעַץ בְּלֶךְ מְלֶךְ מוֹאָב וּמָה עָנָה אֶתוֹ בְּלַעַם בֶּן בְּעוֹר מִן הַטְּשִׁימִים עַד הַגְּלָגֶל לְמַעַן יִדְעַת צְדָקוֹת ה'” (מיכה פרק ו' פסוק ה')

הרמב"ן (רבינו משה בן נחמן), בספר המצוות בהשמטות, בהשמטה השביעית, מביא כמצווה לדורות את הפסוק הזה מההפטרה שהינה: **"דברי קבלה" כמו קריאת מגילת אסתר וכך הוא כותב:**

"ואולם היא מצווה לדורות לדעת חסד האלוהים עלינו ושומרו ברית אבותינו ולתת הודאה לשמו ולברך אותו על הכל וכעניין שהנביא מזכיר: **"עמי זכר נא מה יעץ בלק וכו'" ואם כן ראוי למנותה מצווה מן המצוות.**

וכן מרן החיד"א בספריו והפלא יועץ בערך המילה **"זיכרונות"** מביאים כחיוב לזכור את הסיפור של בלק ובלעם שבפרשה.

החיד"א אף תיקן תפילה מיוחדת, אחת קצרה ואחת ארוכה, להוסיף כל יום בעקבות דברי הרמב"ן הללו והוסיף את הפסוק מספר דברים שגם אותו צריך לזכור.

"וְלֹא אָבָה ה' אֱלֹהֶיךָ לְשָׁמַע אֶל בְּלַעַם וַיִּהְיֶה ה' אֱלֹהֶיךָ לְךָ אֶת הַקְּלָלָה לְבָרְכָה כִּי אָהַבְךָ ה' אֱלֹהֶיךָ" (דברים, פרק כ"ג פסוק ו).

על הפסוק הזה מדגיש ואומר התלמוד הבבלי, במסכת סנהדרין דף ק"ה עמוד ב':
"אמר רבי אבא בר כהנא כולם חזרו לקללה חוץ מבתי כנסיות ובתי מדרשות, שנאמר:

"וַיִּהְיֶה ה' אֱלֹהֶיךָ לְךָ אֶת הַקְּלָלָה לְבָרְכָה כִּי אָהַבְךָ ה' אֱלֹהֶיךָ.

קללה ולא קללות.

במילים אחרות רק קללה אחת, מהתוכנית של בלעם, הפכה באמת לברכות.

כל שאר הברכות חזרו להיות קללות כפי כוונתו הפנימית והמקורית של בלעם הרשע - לקלל ולא לברך.

ומה היא הקללה שרק אותה הקב"ה הפך לברכה?

התשובה היא: **בתי כנסיות ובתי מדרשות.**

לפיכך עולה השאלה, **מה הסיבה לכך?**

רשב"י זיע"א, בזוהר הקדוש על ספר במדבר קי"ז עמוד ב', אומר שברכות מקיימות אך ורק אם הן נאמרות בעין טובה ובלב טוב, אבל אם אדם מברך את חברו רק מתוך אינטרסים ומתוך שיקולים צדדיים ולא מתוך אהבת הלב ותחושת כאב פנימית ולא מתוך עין טובה פנימית - הברכה לא מתקיימת.

ולמה רק הברכה של בתי כנסת ובתי מדרש הקב"ה הפך לטובה?

התשובה היא שבלעם בירך את הברכה הזאת מעומק הלב, שירבו בתי כנסת ובתי מדרש מפוארים, **כי ידע ששם ישקיעו בעיקר בחיצוניות ולא בפנימיות.**

לא ישקיעו בבניין הפנימי של הנפש של בתי הכנסת ובתי המדרש.

דבר נוסף:

בלעם ידע בנבואה שריבוי בתי המדרש ובתי הכנסת, איך נאמר בלשון עדינה ובלשון מעטה, לא יוסיפו לאחדות הפנימית של עם ישראל ולא יוסיפו כבוד אמיתי לכל דעה ולכל קהילה.

אומנם, נחמתנו הגדולה היא שבדורנו מאז הקמתה של מדינת ישראל ובמיוחד עם שיחורור ירושלים, בפעם הראשונה בהיסטוריה שמתחילות כל הברכות להתגשם.

וזה בניגוד לדברי התלמוד הקדוש שכל מילה בו הינה קודש קודשים, אך דבריו אלה נאמרו לתקופת הגלות העניין זה ולא לתקופתינו.

וכמובן שהתהליך נעשה בצורה הדרגתית, טיפין טיפין, קמעא קמעא.

ראיות רבות יש לכך אך נזכיר קמצוץ מהן מתוך ההפטרה, ושוב נזכיר את הפסוק מההפטרה שהזכרנו:

”וְעֵשִׂיתִי בְּאֵף וּבְחֶמָה נְקַם אֶת הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא שָׁמְעוּ” (מיכה פרק ה' פסוק יד).

פעמים רבות ציטטתי את דבריו המופלאים של מרן הגאון הקדוש הרב דוד הכהן סקאלי צוק”ל, שקבע תאריך מדויק לפסוק זה.

כבר בשנת תרנ”ז (1897) בעל פה, 70 שנה לפני מלחמת ששת הימים.

ובשנת תרפ”ו (1926) בכתב, כותב בספריו, שחור על גבי לבן, עשרות רבות של שנים לפני מימוש שיחורור ירושלים, שפסוק זה יתחיל להתקיים משנת תשכ”ח והלאה.

ת”ש-כח, ת”ש כוחם של הגויים לרדוף את ישראל והכל מתהפך לטובת ישראל וכמו שראינו בצורה מופלאה ביותר בסוף תשכ”ז, במלחמת ששת הימים.

ובלשונו, הוא מוכיח זאת מהזוהר הקדוש, שיתחיל עידן חדש ההופך הכל מהקצה אל הקצה :

ניסים לישראל !

ונקמות לאומות העולם !

וממילא גם כל שאר הברכות של בלעם, על ידי הנהגת הייחוד שהיא הנהגת הכתר והנהגת הרחמים העליונה, הקב”ה יהפוך את כולם לטובה ולברכה.

בנוסף, הנביא עומד וצועק:

”שָׁמְעוּ נָא אֶת אֲשֶׁר ה' אָמַר...” (מיכה פרק ו' פסוק א').

ולמי הצעקה מכוונת?

רק למי שבאמת רוצה לשמוע.

הקב”ה, באמצעות נביא, לא פונה למי שאיננו רוצה לשמוע.

וממשיך הנביא באותו הפסוק:

”...וְתִשְׁמַעְנָה הַגְּבָעוֹת קוֹלִי.”

(כל הזכויות שמורות לגאון הרב משה אלחרר שליט”א)

וכי הגבעות שומעים?

אלא, הנביא פונה לצדיקים הגדולים שבדורנו שמוכנים ללכת להרים ולגבעות. הרי וגבעות הנגב, הרי יהודה ושומרון והרי בנימין.

ששם, בכל המקומות הללו, נדרשת מסירות נפש לעזוב את אזורי הנוחות שבמרכז הארץ, ולהתיישב שם.

הנביא פונה אליהם:

תשקיעו את מסירות הנפש הגדולה שלכם במקומות הללו, שרק מעטים יחסית מוכנים לבנות ולהיבנות.

את הנקמה הגדולה תשאירו לרבוננו של עולם.

הנקמה הקטנה, יחסית, נעשית על ידי צה"ל.

יש לריבוננו של עולם דרכים רבות, מקוריות ויצירתיות לעשות זאת, ושוב:

“וְעָשִׂיתִי בְּאֵף וּבְחֶמָה נְקָם אֶת הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא שָׁמְעוּ” (מיכה פרק ה' פסוק יד).

וגם בפרשה הקב"ה אומר:

“כִּי מָלֵאשׁ צָרִים אֶרְאֶנּוּ וּמְגַבְעוֹת אֶשׁוּרְנֶנּוּ” (במדבר פרק כ"ג פסוק ט')

הקב"ה מביט על ההתיישבות החלוצית, בנגב ובגליל וביהודה ושומרון ובבנימין, על הריהם וגבעותיהם, באהבה גדולה מאוד. כל המתיישבים במקומות הללו, המקומות שנראים מסוכנים או קשים להתיישבות, מקבלים ויקבלו השגחה אלוהית מיוחדת.

אך דעו והאמינו, שהשתנתה ההנהגה מקצה לקצה, וכך אנחנו קוראים בפסוק הראשון של הפטרה:

“וְהָיָה שְׂאֵרִית יַעֲקֹב בְּקֶרֶב עַמִּים רַבִּים כְּטַל מְאֵת ה'” (מיכה פרק ה' פסוק ו').

מה ההבדל בין גשם לטל?

גשם יורד אך ורק לפי מעשיהם של ישראל, לפי הנהגת שכר ועונש.

וכדברי חז"ל:

“אמר רבי תנחום בר חנילאי: אין הגשמים יורדים אלא א"כ נמחלו עונותיהן של ישראל” (תלמוד בבלי מסכת תענית דף ז' עמוד ב').

לעומתו ובניגוד לגשם - הטל לעולם איננו פוסק.

הטל הינו הסמל וחלק מן המהות של הנהגת ה"כתר" והנהגת הרחמים העליונה, שקיימת בדורנו ביתר שאת וביתר עוז. בדור שבו מתגשמות ויתחילו להתגשם, לאט לאט, כל הברכות, ללא יוצא מן הכלל, של אותו רשע - בלעם. גם על ההרים והגבעות שקוראות לעם ישראל לבוא וליישב אותם.

ולמה מופיע שוב, לכאורה, שוב אותו הפסוק, עם שינוי קל, בפסוק שלאחר מכן?

“וְהָיָה שְׂאֵרִית יַעֲקֹב בְּגוֹיִם בְּקֶרֶב עַמִּים רַבִּים כְּאֲרִיָּה בְּבַהֲמוֹת יַעַר” (מיכה פרק ה' פסוק ז').

התוספת היינה של המילה: "בגויים", והשינוי מהפסוק הקודם היינו: "כאריה, בבהמות יער..."

הפסוק הקודם דיבר על העם ישראל, לעומת זאת, אומר אותו מקובל אלוהי, גאון הגאונים בנגלה, בנסתר, בתלמוד ובתורת הקבלה, הרב משה דוד וואלי - שהפסוק השני מדבר על אומות העולם ששם תהא נקמה גדולה, עד כדי כך:

"...אֲשֶׁר אִם עָבַר וְרָמַס וְטָרַף וְאִין מְצִיל" (מיכה פרק ה' פסוק ז').

ומהרה נזכה לראות עין בעין בהתגלות ולא בהסתר פנים את הפסוק הבא בהפטרה:

"תָּרַם יָדָךְ עַל צְרִיף וְכָל אֵיבֶיךָ יִכְרְתוּ" (מיכה פרק ה' פסוק ח').

עלינו להאמין:

שדבר אחד מדברין, אחור, לא ישוב ריקם.

ודבר אלוהינו יקום לעולם וכל הפסוקים הללו התחילו להתקיים ויתקיימו במלואם בדורנו ובדורות הבאים.

אזכיר את סבי הי"ד שנרצח בגלות מרוקו הארוה - לא תקום פעמיים צרה, לעיני מאות אנשים שהיו בשוק של העיר מראכש ועוף לא צייץ ושור לא געה, למרות שראו את הרצח.

ברוך ה' שבדורנו הדבר השתנה מהקצה אל הקצה.

ואומר הרב וואלי בפירושו על ההפטרה, עמוד רס"ט:

"בזמן הגאולה יש שתי הנהגות שונות זו מזו,

מהקצה האחד לקצה השני:

האחת - הנהגה של חסד לישראל

והשנייה - הנהגה של דין לאומות העולם"

וזו יהיה כלשון הפסוק בהפטרה:

"אֲשֶׁר לֹא יִקְוָה לְאִישׁ וְלֹא יִיחַל לְבָנֵי אָדָם" (מיכה פרק ה' פסוק ו').

שבת שלום ומבורך !

החכמתם ? התחברתם יותר לתהליכי הנצח שבדורנו ?
רוצים לקבל באופן קבוע למייל את הדבר תורה לפרשת השבוע ביום שישי ?
שלחו למערכת הגיליון את המילה "צרף":

tshotholmim@gmail.com

(כל הזכויות שמורות לגאון הרב משה אלחרר שליט"א)